

معماری و فرهنگ

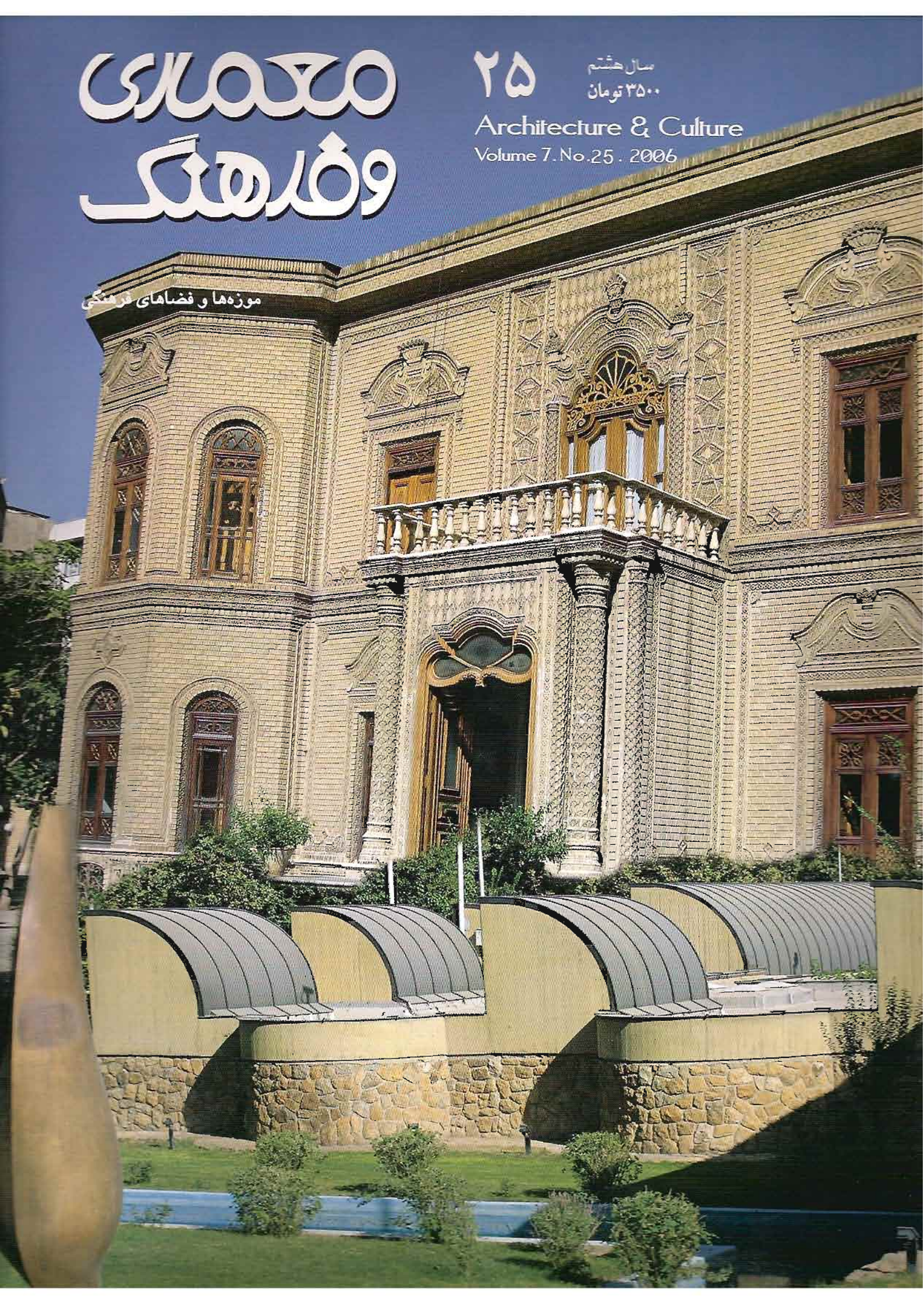
۲۵

سال هشتم
۳۵۰۰ تومان

Architecture & Culture

Volume 7, No. 25 . 2006

موزه‌ها و فضاهای فرهنگی

طراحی با کلید واژه‌ها

حامد کامل‌نیا

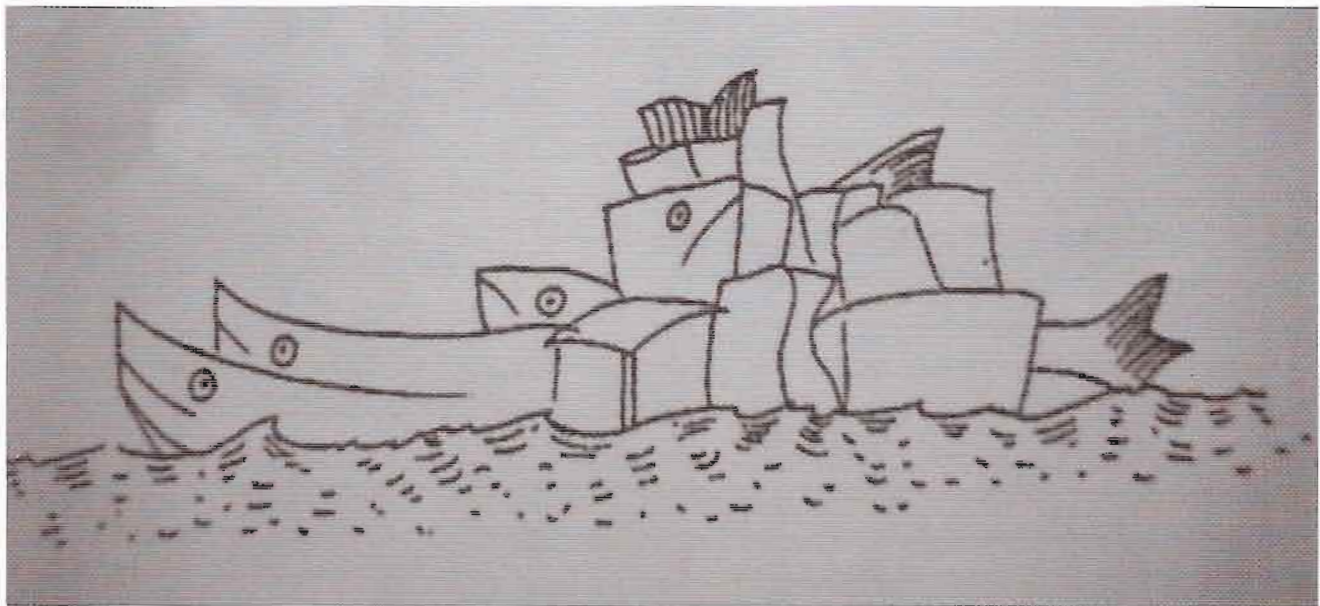
Design with Keywords

Hamed Kamelnia

زمانی که سوالی پیش روی خود داریم، بسیاری از مسائل به صورت پراکنده ذهنمان را به خود مشغول می‌کند و سعی داریم تا حد امکان به تمامی آنها پردازیم و جنبه‌هایی از آن‌را به کارگیریم. زمانی که طرح به پایان می‌رسد معمولاً با جنبه‌های بسیاری مواجه خواهیم بود که مورد استفاده قرار نگرفتند؛ درست به مثابه نوشته‌ای که در ابتدای راه با انبوهی از کلمات مواجه است اما زمانی که به پختگی می‌رسد کلمات اصلی خود را پیدا می‌کند و حساسیت نویسنده به واسطه آن واژه‌هاست که نمایان می‌گردد و در واقع واژه‌ها تبدیل به نمادهایی می‌شوند که نوشته‌ای را در ذهن ما به «کافکا»

ربط می‌دهند و دیگری را به «کوندرا» و به همین ترتیب برای دیگران نیز این مسئله وجود خواهد داشت.

در معماری نیز به‌طور معمول این امر محقق است. در آثار مختلف نشانه‌هایی وجود دارد که باعث بازشناسی آثار «رایت» از «کوربوزیه» یا «گهری» از «فاستر» باشد. این موضوع حتی برای معمارانی که در یک مکتب فکری طراحی می‌کنند و یا آثارشان ایده گرفته از دیگری باشد نیز مصداق دارد، به‌طوری‌که به یقین کارهای «مه‌یر» هرچند که تحت تأثیر مکعب‌های سفید «کوربوزیه»^۱ پنداشته شود، اما نشانه‌هایی مختص خود او دارد که باعث

تمایز کارهای او از دیگر آثار معماری خواهد بود.

فرایند طراحی در معماری اغلب برای بسیاری از مخاطبان مانند رازی است که کشف آن بسیار دشوار می‌نماید. حتی درک و دریافت آن برای متخصصان نیز چندان ساده و مبری از اشتباه و تردید نخواهد بود. اما به هرصورت همواره این علاقه به کشف ماهیت طراحی و ریشه‌های برگرفته آن وجود داشته و بسیاری از نقدهای معماری را نیز به سمت خود معطوف داشته تا با شناخت بیش‌تر مصداق‌ها و نمونه‌های برجسته معماری زمینه‌ای برای پیشبرد پاسخ‌های آتی طراحی باشد.

ماهیت خلق و نحوه تجلی بسیاری از آثار معماری همواره برای بسیاری از مخاطبان پوشیده است و بعضاً حتی ممکن است خود طراح نیز به آن اشراف لازم را نداشته باشد ولی شاید بتوان به مسائلی دست پیدا کرد که طرح با توجه بیش‌تر به آنها شکل گرفته باشد و یا برعکس، یعنی با توجه اندک به برخی مسائل طراحی، طرح مورد نظر شکل یافته باشد. با این فرض می‌توان در جست‌وجوی آن ویژگی‌ها یا مسائلی بود که طراح به آنها تأکید بیش‌تری داشته و از آنها بیش‌تر سود جسته است. مواجهه با یک مسئله طراحی اگر به‌صورت یک فرایند از سوال نه جواب در نظر گرفته شود، می‌تواند با نوعی ایجاز در کلام و نوشتار همراه باشد و همچنان‌که یک فرایند تحقیق علمی واژگانی کلیدی دارد که از طریق آنها و ویژگی‌های نشانه‌ای واژه‌ها حوزه‌های کلی و فراگیر تحقیق برای مخاطب آشکار می‌شود و نگاه خاص محقق به مسائل اصلی مورد نظرش با کم‌ترین واژه‌ها به نمایش گذارده می‌شود، در یک اثر معماری نیز روند سؤال به جواب با توجه به نکات اساسی و کلیدی طرح وجود دارد.

درواقع این اعتقاد وجود دارد که می‌توان برای طراحان مختلف به سلسله مسائلی دست یافت که حساسیت طراح را بیش‌تر برانگیخته‌اند و این مسائل برای هر طراح می‌تواند با اصطلاح ویژه خود یا به عبارتی با کلید واژه مربوط مطرح و در عین حال خاص و تا حدودی منحصر به فرد باشد که انتظار می‌رود در آثار او (البته نه همه آثار) تجلی پیدا کرده و قابل بررسی و بازشناسی از دیگری باشد. چنان‌که می‌توان گفت واژه «مکعب^۱» برای کوربوزیه واژه‌های کلیدی است که در بسیاری از طرح‌های او به آن توجه شده است.^۳ کلید واژه «ماهی^۲» در آثار فرانک گهری^۵ (حتی آثار غیرمعماری) قابل بازشناسی از دیگر معماران است.

توجه به ویژگی‌های آثار معماری مختلف ما را به سمت نشانه‌هایی مشابه و یا واحد در یک دوره یا سبک معماری و یا نشانه‌هایی بارز برای یک معمار می‌رساند؛ چیزی که شاید وجه تمایز او از دیگری باشد و می‌توان به آن به تعبیری «هویت» اثر معمار نامید، چیزی که او را از دیگران متمایز می‌کند و به همان ترتیب یک سبک را نیز از دیگری مشخص و ممتاز می‌نماید. هرچند یافتن شباهت‌هایی میان معماران ممکن است آنها را به سبکی خاص پیوند دهد اما در این‌جا برآن نیستیم که این تمایزات را به‌عنوان ترجیح یا عدم ترجیح بر سبک یا آثاری بیان کنیم بلکه هدف، یافتن مسائلی است که در گفتارها و نوشتارهای طرح به‌صورت ویژگی‌های طراحی یا به عبارتی دیگر واژگان کلیدی طرح قابل ارائه و بررسی باشد. در میان گسترده واژه‌ها و عبارات به یقین آنها که در تداوم بوده‌اند انتخاب شده و بنابراین به همه واژه‌ها اشاره نشده است.

«کاپن» در نوشته ارزشمند خود تحت عنوان «تئوری معماری»^۶ با طبقه‌بندی رویکردهای طراحی در معماری خاصه در قرن بیستم به مسائل اساسی مورد توجه در این رویکردها و تلخیص آنها به‌صورت واژه‌هایی کلیدی پرداخته است.

کاپن در کتاب خود با استفاده از تقسیم‌بندی‌های نشأت گرفته از تثلیث ویتروویوسی^۷ به واژگانی اشاره می‌کند که در کارهای معماران مختلف قابل بازشناسی است. او این واژگان را در گروه‌های سه‌گانه‌ای قرار می‌دهد که اولویت‌های ویژه‌ای در آثار معماران دارند. این واژگان به یقین دربرگیرنده تمامی ویژگی‌های طراحی یک معمار نیستند و حتی بعضاً در دوره‌های کاری یک معمار نه تنها اولویت‌ها، بلکه خود واژگان نیز تغییر می‌کنند. به‌عنوان نمونه برخی از واژگان مورد استفاده در آثار سه پیشگام معماری مدرن، گروپوس^۸، کوربوزیه و میس وندروه به این صورت معرفی شده‌اند:

گروپوس ^۹				
تکنولوژی	ساخت ^{۱۰}	تکنیکی	تکنیکی	ساختار
اقتصاد	اقتصاد	اقتصادی	اجتماعی	عملکرد
فرم (شکل)	طرح	زیبایی‌شناسی	زیبایی‌شناسی	فهم ^{۱۱}
کوربوزیه				
ساخت	ساخت	ساختن	اقتصاد	
نیازهای کاربر	نیازها	زندگی (کردن)	جامعه‌شناسی	
رسم/سنت ^{۱۲}	ریاضیات/همانگی	تصور (کردن) ^{۱۳}	زیبایی‌شناسی	
میس وندروهه ^{۱۴}				
تکنیکی	مادی ^{۱۵}	تکنیکی		
اقتصادی	کاربردی	اقتصادی		
فرهنگی	روحی ^{۱۶}	معمارانه		

نکته مورد توجه در این طبقه‌بندی‌ها، حساسیت‌های معماران مختلف نسبت به مسائل مورد توجه‌شان در طراحی است. این حساسیت‌ها در گونه‌های عام خود ممکن است به سبک خاصی تعبیر شود که مجموعه‌ای از معماران را شامل شود و به نحوه پاسخ هر معمار به مسائل طراحی و نکات کلیدی مورد نظرش بپردازد.

از آنجا که در مواجهه با آثار معماری مسائل کلیدی به صورتی عینی و ملموس قابل درک است، یافتن نشانه‌های مورفولوژیکی در این آثار معمولاً اقبال بیش‌تری نسبت به یافتن واژه‌های نوشتاری داشته‌اند، هرچند این واژه‌ها همواره پشتوانه اندیشه معماری باشند. بنابراین اگر معتقد باشیم که واژه‌ها انعکاس اندیشه هستند، می‌توان با استفاده از آنها به مفاهیم موجود در آثار یک معمار نزدیک شد.

در تحقیقی برای دست یافتن به مجموعه‌ای از این نوع واژگان چند معمار به‌طور نمونه انتخاب شدند و آثار آنها مورد مطالعه قرار گرفت^{۱۷}. پنج معمار انتخاب شده در این فهرست عبارتند از: لویی کان، پل رودولف، فیلیپ جانسون، چالرز مور و کوین روش.

در این تحقیق از میان منابع مختلف، آثار معماران انتخاب شده بررسی شد و از میان شرح‌ها و نقدهای آثار هریک از آنها، لیستی از واژه‌های مختلف انتخاب شد که بیش‌تر در طرح‌ها مورد توجه قرار گرفته است^{۱۸}.

از میان واژه‌های متعددی که برای هریک به‌دست آمد آن بخشی مورد توجه قرار گرفت که بیش‌تر در آثار دیده شده است. بنابراین تحلیل آماری در این‌جا چندان مورد نظر نبوده و بیش‌تر با یک رویکرد تحلیل محتوایی آثار، واژه‌های کلیدی انتخاب شدند و در نهایت از میان همه واژه‌ها آن بخش که بیش‌تر مورد توجه و دارای مصادیق کلیدی بود به‌عنوان کلید واژه معرفی شدند.

این واژه‌ها دربرگیرنده تمام ویژگی‌های آثار معماران نیستند بلکه به نوعی، واژگان مشترک کلیدی هستند که میان پنج معمار مورد مطالعه قابل بازشناسی بودند. نتیجه در دو بخش قابل ارائه است: یکی به دست آوردن واژگان و اصطلاحات عمومی در آثار معماران انتخاب شده و دیگری دسته‌بندی واژه‌های مخصوص هریک از آنها که هرکدام در جداول مخصوص به خود آورده شده‌اند:

اصطلاحات عمومی معماری (الف تا ی) پنج معمار منتخب:
(اصطلاحات از مجموع واژه‌های کلیدی انتخاب شده‌اند)

مهندسی	فرمال	سلسله مراتب	جامعه شناسی	اتمسفر
موسیقی	فرهنگ	سمبولیسم	جهت یابی	برنامه ریزی
مونومان	فضا	سه گوش سازی	حرکت	بیان
نظم	فضایی	سیاست	ذکوراسیون	پیکربندی
مورپردازی	کارایی	شخصیت	دید	تجربه
واقعیت	کیفیت	ظرافت	ریاضیات	تجربد
هندسه	گرافیک	علم	زیبایی	ترئینات
هنر	مجسمه	عملکرد	زیبایی شناسی	تصور
هویت	مردم	عناصر	ساختاری	تقارن
یوتوپیا ^{۱۹}	معنا	فرم	سازمان	تنوع

کلید واژه‌های غالب مورد استفاده هر یک از معماران:
(کلید واژه‌ها براساس ترتیب الفبایی است)

کونین روش ^{۲۰}	چالرز مور	فیلیپ جانسون	پل رودولف ^{۲۱}	لویی کان ^{۲۰}
				
ارزش تکنولوژی جامعه شناسی حرفه سیاست مردم معنا منطقه بندی هنر کیفیت	اتمسفر ترئینات جامعه شناسی زیبایی ساختاری شخصیت نظم هنر هویت واقعیت	اکسپرسیونیستی برنامه ریزی تقارن جامعه شناسی زیبایی شناسی سیاست علم فرم مجسمه مقیاس مونومان کلاسیسیزم یوتوپیا	برنامه ریزی تجربه تقارن تنوع توانی جهت یابی حرکت زیبایی شناسی سازمان سازه سبک عملکردگرایی عناصر فرم فرمالیسم فضا مجسمه مقیاس مهندسی هندسه کارایی یوتوپیا	ترئینات جامعه شناسی دید ریاضیات سه گوش سازی ^{۲۳} علم فرم ^{۲۴} موسیقی نظم ^{۲۵} نقاشی هندسه هنر هویت یوتوپیا

پرداختن به همه واژه‌های کلیدی طراحی یک معمار (وحتی پیدا کردن آنها) کارچندان ساده‌ای نیست؛ این امر مستلزم شناخت ایده‌های طراحی و همچنین تجلی کالبدی آنهاست تا بتوان پیوند میان آن دو را برقرار ساخت. پیوندی که در بسیاری موارد در لایه‌های رازآلودش پنهان است و آشکارشدن آن چندان ساده نخواهد بود.

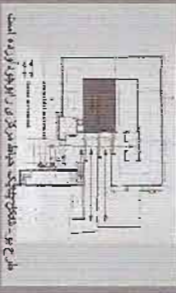

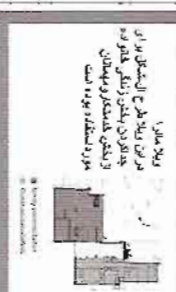

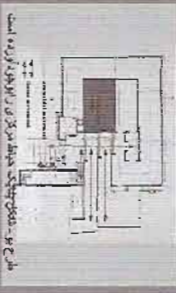

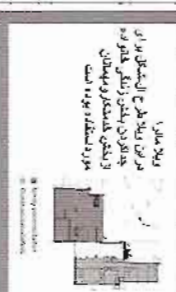

ارتباط میان واژه‌های کلیدی طرح با مصادیق کالبدی آن یا به عبارتی مصادق کاربری واژه در آثار معماری نیز کار چندان ساده‌ای نیست، اما شاید نا کمی مسامحه بتوان رابطه میان نظر و عمل معماری

یا واژه و کالبد را در آثار معماران مختلف پیگیری کرد. در این گزارش برای بررسی این موضوع و دقیق شدن در این ارتباط دو گانه از میان افراد و آثار مختلف به صورت موردی آثار «آلوار آلتو»^{۲۶} مورد بررسی قرار گرفت و سعی شد تا واژه‌های کلیدی از میان تحلیل‌ها و نقد آثار او، نوشتارهای طراح درباره آثارش و غیره انتخاب و در آثار مختلف بررسی شوند. این تحلیل که با کمک یک سیستم هوشمند انجام شد، مبنای اطلاعاتی، شامل کلیه آثار، شرح حال‌ها، نقدهای مختلف، تحلیل‌های کالبدی به سیستم داده شد و یک پردازشگر، مقایسه‌ای تطبیقی میان آنها انجام داد و با پیدا کردن بیش‌ترین واژه‌های به‌کار برده شده و مقایسه آنها و راه‌حل‌های کالبدی، کلید واژه‌ها و سپس آثار انتخاب شدند. نتیجه، مجموعه‌ای است از واژگانی که هر یک چندین مصداق کالبدی در آثار آلتو دارند. برخی از این واژه‌ها و نحوه استفاده آنها در آثار بدین شرح است^{۲۷}:

آلوار آلتو		کلید واژه‌ها: (به ترتیب الفبایی)		
Hugo Alvar Henrik Aalto (February 3, 1898-May, 1979) Finland				
آب	طبیعت	خلق	بافت	آب
آتش	طبیعی - مصنوعی	درون - بیرون	پروانه‌ای شکل	آتش
آجر	عمل - عکس‌العمل	دریاچه	تصور	آجر
ارتباط	عناصر مدرن -	راست گوشه -	تضاد	ارتباط
استاندارد	ستی ^{۱۹}	منحنی	تکنولوژی	استاندارد
ال - شکل	عنصر	راه	جریان	ال - شکل
الحاقی - حذفی	فرم‌های بالارونده	ریتم	جنگل	الحاقی - حذفی
الگو	فیلتر	زمین ^{۲۸}	چوب	الگو
الهام	میلمان	ساخت	حیات مرکزی	الهام
ایده	مدرنیسم	سکو	خط	ایده
	مصالح	سنگ		
مقیاس				
منحنی				
موجی شکل ^{۳۰}				
نور				
نورگیر سقفی				
ورودی				
هسته				
هنر				
هوا				
یو - شکل				

پس از مشخص شدن واژه‌ها، با توجه به مسائل مختلف و دسته‌بندی‌های گوناگون می‌توان آنها را در حوزه‌های مختلف مورد بررسی قرارداد. روش‌های مختلفی برای طبقه‌بندی وجود دارد به طوری که می‌توان واژه‌ها را به صورت‌های مختلف دسته‌بندی کرد، چنان‌که برخی واژه‌ها در حوزه ایده، برخی در حوزه کارکرد، برخی در ارتباط با مصالح و برخی در ارتباط با الگوهای فضایی هستند. نوع طبقه‌بندی در این تحقیق موضوع مدنظر نبود بلکه بیش‌تر به دنبال تجلی واژه در کالبد معماری بوده است و از این رو به مفاهیم واژه‌ها اولویتی داده نشد. بنابراین سیستم تنها براساس واژه، کالبد یا مصداق را پیدا و نتایج را در جدولی ارائه می‌کند. برای نمونه چند مثال از این جدول‌ها، بدون اولویت‌بندی واژه معرفی شده‌اند. این جدول‌ها درباره کلید واژه‌هایی هستند مانند: ال - شکل، ریتم، یو - شکل، چوب، منحنی، سکو، خطوط راست گوشه و منحنی. به ازای تمامی واژه‌ها جدولی وجود دارد که در این جا برخی از آنها آورده شده است. ذکر این نکته ضروری است که نتایج حاصل روندی قطعی و نتیجه‌ای کامل را ارائه نمی‌کند چراکه به یقین نمی‌توان به تمامی واژگان دست پیدا کرد و آنها را به بیان آورد بلکه تنها دسترسی به بخشی از آنها میسر است اما هدف تحقیق روشن کردن برخی از موضوعات اساسی مورد توجه معماران است و این‌که با توجه به آنها چگونه طرح خود را خلق می‌کنند و به آن ساختار می‌دهند. شناخت واژگان کلیدی معماران و نحوه بروز این واژگان در آثار ایشان می‌تواند تا حدودی

<p>Platform</p> <p>سنگ</p> <p>فضای داخلی مدرن با پلتفرم و دیوارهای منحنی.</p>	<p>پلتفرم برای نمایشگاه هنری</p> <p>پلتفرم برای نمایشگاه هنری</p>	 <p>پلتفرم برای نمایشگاه هنری</p>	 <p>پلتفرم برای نمایشگاه هنری</p>
<p>Rhythm</p> <p>ریتم</p> 	<p>ریتم</p> 		
<p>U Shape</p> <p>شکل U-شکل</p> <p>شکل U-شکل</p>			
<p>I Shape</p> <p>شکل I-شکل</p> 			
<p>Wood</p> <p>چوب</p> 			
<p>گورنر آلتو</p> <p>Bigo Avar Hamik Aahn (February 3, 1898 - May 11, 1976) Finland کلیه ۱۳۰ م</p> <p>چوب آل بتون سنگ چوب سنگ</p> <p>فضای داخلی مدرن و منحصی</p>	<p>چوب</p> 	<p>سایبان مورچه‌ها</p> 	
<p>Rectilinear/Curvilinear</p> <p>خطی راست گوشه و منحنی</p> 			
<p>Rectilinear/Curvilinear</p> <p>خطی راست گوشه و منحنی</p> 			
<p>Rectilinear/Curvilinear</p> <p>خطی راست گوشه و منحنی</p> 			
<p>Curve</p> <p>منحنی</p> 			
<p>Curve</p> <p>منحنی</p> 			
<p>Curve</p> <p>منحنی</p> 			

راه را برای آشکارشدن پاسخ مسائل طراحی و نحوه حساسیت آنها در مواجهه با مسئله طراحی باز کند. مقایسه میان این واژگان کلیدی و دریافت تفاوت‌ها و شباهت‌های آثار مختلف معماری نیز دامنه‌ای از پاسخ را برای سؤال طراحی معرفی می‌کند که می‌توان از آن برای بسط ایده‌های طراحی و مفاهیم و واژگان طراحی استفاده کرد که همواره با آن مواجه هستیم. بدون تردید برای یافتن پاسخ طراحی استفاده از انگاره‌های ذهنی و تجارب به دست آمده از دیگر آثار معماری گستره‌ای از مسائل طراحی را به صورتی طبقه بندی شده در اختیار قرار می‌دهد. این مطلب نمی‌بایست به مثابه برداشت از دیگر آثار معماری تلقی شود بلکه هدف، دریافت نوع ارتباط میان واژه‌های اصلی طراحی و مصداق‌های کلیدی آن است، چنان‌که اگر در پاسخ طراحی خود با موضوع یا واژه‌های کلیدی درگیر باشیم بتوانیم نمونه‌های مشابه را در دیگر آثار معماری و نحوه استفاده از آن در طرح و تجلی کلیدی آن را مشاهده کنیم و بهتر بتوانیم پاسخ طراحی خود را بیابیم. کلید واژه‌های طراحی را می‌توان به مثابه اسکیس‌های طرح پنداشت؛ در یک اسکیس طراحی با حداقل استفاده از خطوط و با واسطه یک بیان گرافیکی موجز، انگاره‌های ذهنی طراح به ظهور می‌رسند و در عین حال در پس این ایجاز مفاهیم بسیاری نهفته است که رفته رفته خود را آشکار می‌سازد. به واسطه این اختصار تصویری و با ابزار بصری و ترسیمی، طراح اولین رابطه‌ها را میان خود و طرح مورد نظر به نمایش می‌گذارد. خطوط و کروکی‌ها بخشی از اندیشه‌های او هستند که متولد شده‌اند. بیان نوشتاری و گفتاری معمار درباره ایده یا اثرش نیز به مانند همان کروکی‌ها و ترسیم‌هایی است که به روی کاغذ می‌آورد اما این بار او از واژه به جای خط بهره می‌برد و واژه‌های کلیدی طراح ترجمانی از ایده‌هایی است که به صورت اسکیس‌های ترسیمی نیز می‌توانست نمایان شود. هدف، ابزار اندیشه‌ها با کم‌ترین واسطه و بیش‌ترین خلوص و در عین حال بسیار عمیق و رازآلود است، چنان‌که بیان واژه‌ها نیز اجازه کشف همه اسرار را نخواهد داد و در لایه‌های معنایی خود همیشه جایی برای عدم تعیین باقی خواهد گذاشت. پرداختن به واژه‌های کلیدی به این معنا نیست که الزاماً واژه‌ها عمق معنایی پیچیده‌ای دارند و می‌بایست برابر و تا حدودی مغلق باشند بلکه در آثار معماران مختلف واژه‌هایی وجود دارند که بسیار ساده‌اند اما زمان بروزشان در اثر معماری به پیچیدگی و کمال خود می‌رسند. در نمونه‌های ذکر شده نیز این مورد قابل بازشناسی است به طوری که کلید واژه «چوب» برای معماری «آلتو» به لحاظ محتوایی واژه چندان پیچیده‌ای نیست، نام نوعی مصالح ساختمانی است نه واژه‌های فیلسوفانه! اما وقتی در نمونه‌های آثارش متجلی می‌شود بار معنایی فضا را غنی می‌سازند. شاید برخی تصور کنند در مواجهه با یک معماری ارزشمند باید حتماً توصیف‌های پیچیده و واژه‌های شاعرانه، فیلسوفانه و حکیمانه سوفسطایی به زبان آورد تا ارزش اثر نمایان شود. به نظر می‌رسد موضوع آنقدرها هم پیچیده نیست و معماری می‌تواند از لایه‌های همین واژه‌های به ظاهر معمولی نیز به درجه والا و قابل ستایش خود برسد. اصرار بر اولویت دادن به واژه‌هایی مانند: فرهنگ، روح انسانی، خلاء و... که برخی می‌پندارند نسبت به واژه‌هایی مانند چوب، منحنی، سکو و... برتر هستند باعث شده است در نقدهای معماری از پرداختن به این واژه‌ها تا حدودی غفلت شود. شاید آنقدر که در نقدهای مختلف معماری به تجلی کلید واژه فرهنگ در آثار آلتو^{۳۱}، روح انسانی در کارهای لویی کان^{۳۲} و خلاء در آثار معماری تادائو آندرو پرداخته شده، به دیگر واژه‌ها که محتوای عینی ملموس تری دارند پرداخته نشده است. درست است که برخی از واژه‌های کلیدی معناهای عام دارند و می‌توانند گستردگی بیش‌تری را در آثار داشته باشند اما از سویی دیگر قابل تفسیرتر و بعضاً سفسطه برانگیزتر نیز خواهند بود بنابراین شاید جای آن باشد که کمی حوزه این واژه‌ها گسترده‌تر و در عین حال به واژه‌های عینی و ملموس نیز توجه بیش‌تری شود. به نظر می‌رسد برای هر یک از کسانی که در حوزه معماری فعالیت می‌کنند، از دانشجوی گرفته تا یک معمار باتجربه، می‌توان واژه‌هایی یافت که حاصل دغدغه‌های طراحی او است و تداوم آن در آثار مختلف ایشان مشهود است. این واژه‌ها حوزه‌های مختلف معنایی دارند و ممکن است از پیش بافتاده‌ترین واژه‌ها تا واژه‌های پرمعنا گستره معنایی داشته باشند. مرور این واژه‌ها در طرح‌های مختلف و چگونگی استفاده از آنها و نیز مقایسه آنها با واژگانی مشابه در آثار معماران دیگر تجربه بدی نخواهد بود و شاید ما را در انتخاب و نوع استفاده از آنها یاری دهد. اگر شما هم در این زمره قرار دارید شاید بتوانید واژه‌های کلیدی طراحی خود را پیدا کنید و نحوه کاربرد آنها و تغییر حساسیت نسبت به آنها را در کارهای مختلف خود جست‌وجو کنید. شاید تجربه بدی نباشد!

۱. آثار معمیری در برخی از نقدهای معماری متأثر از ساختمان‌های سفید کوربوزیه دانسته شده است و حتی به آن پست مدرن سفید نیز لقب داده شده است. فرآیند کارهای او را در عین حال تأثیر گرفته از سبک معماری سنتی آمریکایی، در سایه کارهای کوربوزیه می‌داند.
اندیشه و تدبیر در معماری، ص ۲۰۱

2. Cube

۳. تضادها برای بسیاری برای این مطلب وجود دارد. آثاری مانند خانه سیتروئن، ویلا ساوا، ویلا استین و...
نک به:

Baker, Geoffry, *LyCorbusier (An Analysis of form)*, second edition, VNR; Hong Kong, 1989

Cohen, Jean-Louis, *Le Corbusier*. TACHEN, Germany, 2004

4. Fish (Architecture)

فرانگ گهری در استفاده از کلید واژه‌های مانند ماهی هم با رویکرد استعاری (مانند گویگنایم) درگیر است و در آثاری دیگر از یک برداشت کاملاً صریح از فرم ماهی در بنا به سبک ونتری (در فروشگاه مرغ و حوجه) استفاده می‌کند.

6. Capon D.S., *Architectural theory*. John Wiley & Sons, UK, 1999

7. Firmness, Commodity, Delight

نک به:

Lupfer, Gilbert, Sigel, Paul, Gropius, TACHEN, Germany, 2004

۹. گروپوس که در دوره روح صنعتی آلمان آثارش بیش‌تر به چشم می‌خورد به مسائلی توجه دارد مانند:

خالص و صداقت احساس و افکار، توازن معماری و فن ساختمان، ترکیب اجتماع در فضا و... واژه‌های کلیدی او نیز این مفاهیم را تأیید می‌کند.

10. Modern Architecture (William Curtis), p. 183

11. Intellect

12. Custom/Tradition

13. Conceiving

14. Modern Architecture (William Curtis), pp. 190-191

15. Material

16. Spiritual

17. Institute of Destination Architects and Designers. 2002. *Study of Revealing Conversations with Selected Architects Discussing Good Design Process Supported or Unsupported as Potential Process for Destination Architecture*. www.idad.org

۱۸- برخی از منابع این تحقیق عبارتند از:

- Cook, John, and Heinrich Klotz, *Conversations with Architects*. Praeger Publishers, Inc., New York, 1973.

- Futagawa, Yukio, Kevin Roche, John Dindeloo and Associates. 1962-1975, *Architectural Book Publishing Co., Inc.*, 1977.

- Heyer, Paul. *Architects on Architecture*, Walker and Company, New York, 1966.

- Littlejohn, David, *Architect: the life and work of Charles W. Moore*, Holt, Rinehart and Winston, New York, 1984.

- Noble, Charles, Philip Johnson, Thames and Hudson, London, 1972.

- Suckle, Abby, *By their own Design*. Whitney Library of Design, New York, 1980.

19. Utopia

۲۰. بدون تردید لویی کان معماری است با خصوصیات فیلسوفانه؛ برای او یک فضا زمانی فضا خواهد بود که انسان بفهمد که آن فضا چگونه به وجود آمده است (ایده، فرم، معماری. ص ۷۶) برای لویی کان واژه‌هایی مانند سکوت و نور، احساس انسانی و مکانی، واژه‌هایی حیاتی هستند. در این نمونه تحقیقی به دلیل مقایسه قرارانی‌ها میان پیچ معمار به این واژه‌ها اشاره نشده است در صورتی که اگر آثار کان را به صورت مجزا تحلیل کنیم این واژه‌ها بیش از دیگر واژه‌ها به کار رفته‌اند.

21. Paul Rudolph 22. Kevin Roche

23. Modern Architecture (William Curtis), p. 521

به‌طور نمونه ساختمان‌های آجری انستیتوی مدیریت احمدآباد (هندوستان) نمونه تأثیرپذیری فرم از مصالح است. (بوطیقای معماری، ج ۲، ص ۳۷۳)

۲۵. نک به: Louis I. Kahn, *The idea of order* Klaus- Peter Gest. ۲۶. برای اطلاع بیشتر نگاه کنید به:

Modern Architecture (William Curtis), p. 453

- فضا، زمان، معماری (ص ۵۲۵-۴۸۵)، از زمان و معماری (ص ۹۴-۱۰۰).

- بوطیقای معماری (ج ۲، ص ۴۲۰).

- فضا، زمان، معماری (ص ۱۰۶، ۱۱۴ و ۴۹۹-۴۹۷).

- اندیشه و تدبیر در طراحی معماری (ص ۱۷۴)

- فضا، زمان، معماری (ص ۵۱۸-۵۱۷).

- فضا، زمان، معماری (ص ۵۰۸-۵۰۶).

27. A study of Aalto's work made by the students of the postgraduate program. Chair for Architecture and CAAD, ETH Zurich, 1997/98.

http://caad.arch.ethz.ch/aalto.

۲۸. توجه به زمین، سایت و توپوگرافی از مسائل مورد توجه در کارهای آلتو است. نک به: اندیشه و تدبیر در معماری، ص ۱۷۴.

۲۹. توجه به معماری بومی، معماری سنتی و فرهنگ از ویژگی‌های آثار آلتو است که به دلیل گستردگی واژه‌ها در برخی واژه‌ها خلاصه شده است. نک به:

(بوطیقای معماری، ج ۲، ص ۴۲۰)

۳۰. دیوار موحی شکلی که در دوره ناروک و در کلبسای سان کارلو برای ایجاد احساس حرکت در معماری مورد استفاده قرار گرفت و تجربه نازی سایه و روشن (به سبک نقاشی‌های رامبراند) را در پوسته بیرونی به نمایش گذاشت در قرن ۱۹ در رویال کرسنت مورد استفاده قرار گرفت و در قرن ۲۰ توسط لوکوربوزیه (در خوابگاه دانشجویان سوئیس) و سپس به یک ویژگی در طراحی آلتو مبدل شد.

نک به: فضا، زمان، معماری (ص ۱۰۶-۱۱۴ و ۴۹۷-۴۹۹).

۳۱. نک به: محمودی، عبدالله، آلوار آلتو (مجموعه آثار)، انتشارات هنر و معماری، ۱۳۷۷

نک به: جوزگولا، رومالدو. لویی کان، ترجمه: عبدالله جبل‌العاملی. نشر خاک، ۱۳۷۷

مآخذ:

آنتونیادس، آنتونی. بوطیقای معماری. ترجمه احمد رضا آی. تهران: سروش، ۱۳۸۱

جوهری، بیکر. اندیشه و تدبیر در طراحی معماری. ترجمه سیروس بزرگ‌گرایلی. انتشارات اهرار، ۱۳۸۱

رومالدو جوزگولا. لویی کان. ترجمه عبدالله جبل‌العاملی. تهران: نشر خاک، ۱۳۷۷

تیرسک، ایگون. ایده. فرم و معماری. ترجمه سعید آفایی و محمود مدنی. انتشارات هنر و معماری، ۱۳۷۷

محمودی، عبدالله. آلوار آلتو (مجموعه آثار)، انتشارات هنر و معماری، ۱۳۷۷

- Geoffry, Baker. *LeyCorbusier (An Analysis of form)*, second edition, VNR, Hong Kong: 1989.

- Capon D.S., *Architectural theory*, John Wiley & Sons, UK, 1999.

- Jean-Louis, Cohen. *Le Corbusier*, TACHEN, Germany, 2004.

- Gilbert, Lupfer, Paul, Sigel. Gropius. TACHEN, Germany, 2004